

Konfirmační faktorová analýza dotazníku syndromu vyhoření pro studenty - MBI-SS

Akademický syndrom vyhoření má tři komponenty, stejně jako ta původní od Maslachové (Maslach et al., 2001). Aguayo et al. (2019) ho definovali jako syndrom mající tři komponenty, a to emoční vyčerpání, depersonalizaci (cynismus) a osobní výkonnost. Emoční vyčerpání popisuje pocit nedostatku energie a vyčerpání emočních zdrojů. Depersonalizace (cynismus) odkazuje na pocity odcizení od studia a cynický lhostejný přístup ke spolužákům a učitelům. Osobní výkonnost odkazuje na pocity vlastní nevýkonnosti a nedostatku kompetence v oblasti univerzitního studia.

V mé práci se věnuji ověření této trojdimenzionální struktury, konkrétně v dotazníku Maslach Burnout Inventory – Student's Scale (MBI-SS) (Schaufeli et al., 2002), jež je nejpoužívanějším dotazníkem pro měření syndromu vyhoření u studentů vysokých škol. Jeho trojdimenzionální struktura byla již podpořena v mnoha výzkumech napříč mnoha kontinenty (Gumz et al., 2013; Hu & Schaufeli, 2009; Faye-Dumanget et al., 2017). Dosud ale nebyla ověřena jeho faktoriální struktura v České republice.

Metoda

Data¹ pocházejí z mé bakalářské práce. Studenti byli osloveni prostřednictvím sociálních sítí. Data byla sbírána od 2.12.2021 do 13.12.2021, tedy před začátkem zkouškového období.

Dotazník MBI-SS dosud neměl český překlad, a proto jsem jej musel přeložit. Nejdříve jsem zvolil paralelní překlad, kdy mi dotazníky přeložili dva nezávislí překladatelé. Poté jsem tyto překlady nechal zpětně přeložit do anglického jazyka rodilým mluvčím. Finální verze českého dotazníku je tvořena položkami z jednotlivých překladů, které měly nejbliže k původnímu anglickému znění.

Dotazník MBI-SS (Schaufeli et al., 2002). Tvoří ho celkem 15 položek, přičemž 5 tvoří škálu vyčerpanosti, 4 tvoří škálu cynismu a 6 tvoří škálu osobní výkonnosti. Studenti odpovídali na Likertově škále (0 = nikdy, 1 = několikrát za rok nebo méně, 2 = jednou za měsíc nebo méně, 3 = několikrát měsíčně, 4 = jednou týdně, 5 = několikrát týdně, 6 = každý den). Při syndromu vyhoření má student vysoké skóry vyčerpání a cynismu a zároveň nízké skóre osobní výkonnosti.

Finální výzkumný soubor tvořilo 689 vysokoškolských studentů, z nichž bylo 150 mužů (21,8 %), 531 žen (77,1 %) a 7 lidí jiného pohlaví (1 %). Průměrný věk studentů byl 22 let (M=22,02;

¹ Data a další informace o této zprávě jsou dostupné na adrese <https://dostal.vyzkum-psychologie.cz/stat4?i=169>

SD=2,87). Věkový rozptyl byl od 18 do 50 let. Studenti pocházeli z 22 univerzit a vysokých škol v České republice. Studenti studovali mnoho oborů, jež byly rozděleny do 11 kategorií dle společných charakteristik.

Nejdříve jsem ověřil podmínku analýzy, že $dfM \geq 0$ a že pro každý faktor mám 2 a více jedinečných položek.

Statistickou analýzu jsem provedl v RStudio.

Výsledky

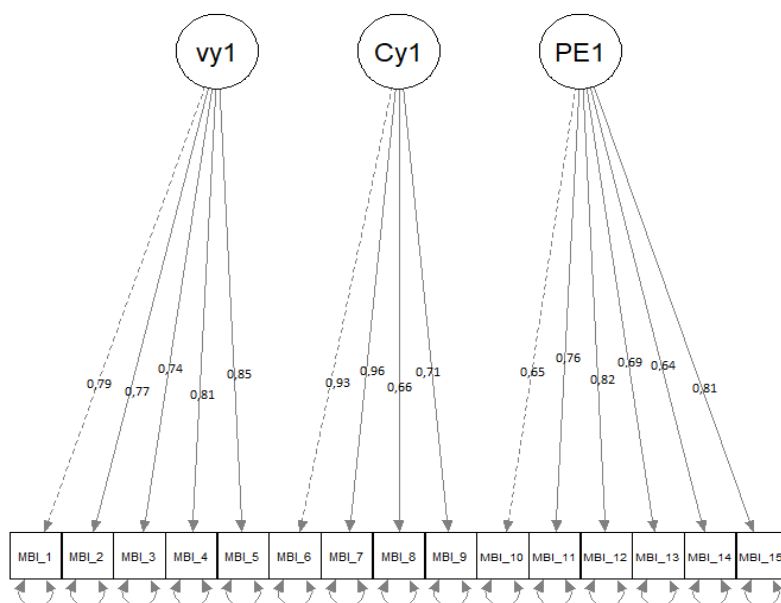
Před samotnou konfirmační faktoriální analýzou (CFA) jsem ještě spočítal vnitřní konzistenci jednotlivých předpokládaných dimenzí tohoto dotazníku. Vnitřní konzistence všech tří škál byla velmi dobrá a splnila by kritéria pro klinickou metodu diagnostickou metodu – vyčerpanost (Cronbachovo alfa = 0,89), cynismus (Cronbachovo alfa = 0,91) a osobní výkonnost (Cronbachovo alfa = 0,88).

Pro ověření faktoriální struktury dotazníku jsem použil analýzu CFA. Chí-kvadrát vyšel $p < 0,0001^2$, tedy nepotvrdil shodu našeho modelu s daty. Hodnota komparativního fit indexu (CFI) byla 0,89, a tudíž také nepotvrdila předpokládanou faktoriální strukturu. Pro podpoření této struktury by CFI musela být větší než 0,9. Tucker Lewis index (TLI) byl 0,867 a rovněž nepodpořil předpokládanou faktoriální strukturu. Hodnota TLI by měla být větší než 0,9, respektive 0,95. Ukazatel RMSEA vyšel 0,112, a tak rovněž nepotvrdil shodu našeho modelu s daty. V tomto případě bychom potřebovali hodnotu menší než 0,08, respektive 0,05.

Chí- kvadrát	Df	p-hodnota	CFI	TLI	RMSEA	AIC
834,609	87	<0,0001	0,89	0,867	0,112	36254,427

Tabulka 2 – Přehled parametrů konfirmační faktorové analýzy

² U interpretace p hodnoty u CFA analýzy musíme postupovat jinak, než jsme zvyklí, jelikož obvykle chceme, aby p hodnota byla menší než 0,05, a tím jsme potvrdili, že je mezi skupinami rozdíl. V případě této analýzy ale potřebujeme, aby p hodnota byla větší, jelikož cílem je, aby se náš model shodoval s našimi daty, tedy aby mezi nimi byl rozdíl co nejmenší.

Pozn. Vy1 = dimenze vyčerpání, Cy1 = dimenze cynismu, PE1 = dimenze osobní výkonnosti

Obrázek 1 – Konfirmační faktorová analýza dotazníku MBI-SS s faktorovými náboji jednotlivých položek

Jak vidíme, výsledky ukazují na to, že náš předpokládaný model neodpovídá našim datům. Dalším postupem po tomto zjištění by mohlo být provedení explorační faktorové analýzy, anebo provedení další konfirmační faktorové analýzy s jinými dimenzemi, či jinak rozřazenými položka na základě další literatury.

Literatura

Aguayo, R., Cañadas, G. R., Assbaa-Kaddouri, L., Cañadas-De la Fuente, G. A., RamírezBaena, L., & Ortega-Campos, E. (2019). A Risk Profile of Sociodemographic Factors in the Onset of Academic Burnout Syndrome in a Sample of University Students. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(5), 1-10. <https://doi.org/10.3390/ijerph16050707>

Faye-Dumanget, C., Carré, J., Le Borgne, M., Boudoukha, P. (2017) French validation of the Maslach Burnout Inventory-Student Survey (MBI-SS). *Journal of Evaluation in Clinical Practice*, 23(6):1247-1251. doi: 10.1111/jep.12771.

Gumz, A., Erices, R., Brähler, E., Zenger, M. (2013). Factorial structure and psychometric criteria of the German translation of the Maslach Burnout Inventory--Student Version by Schaufeli et al. (MBI-SS). *Psychotherapie, Psychosomatik, medizinische Psychologie*, 63(2):77-84. doi: 10.1055/s-0032-1323695.

Hu, Q., & Schaufeli, W. (2009) The factorial validity of the Maslach Burnout Inventory-Student Survey in China. *Psychological Reports, 105*(2):394-408. doi: 10.2466/PR0.105.2.394-408.

Maslach, C., Schaufeli, W. B., & Leiter, M. P. (2001). Job burnout. *Annual Review of Psychology, 52*, 397–422.